

KONINKLIJKE KRING VOOR OUDHEIDKUNDE, LETTEREN EN KUNST VAN MECHELEN

Jaarverslag over 2010

Op *zaterdag 30 januari 2010* vond de jaarlijkse statutaire Algemene Vergadering plaats van onze Kring in het auditorium van het Congres- en Erfgoedcentrum Lamot. Ook dit jaar werd dit moment van samenzijn uitgebouwd tot een gevarieerd drieluik. Voorzitter Paul DE WIN opende de statutaire vergadering met een welkomstwoord. Zelf gaf ik lezing van het jaarverslag over de talrijke activiteiten die de Kring in het voorbije jaar had georganiseerd. Daarna bracht penningmeester Axel VAECK verslag uit over de financiële toestand van de Kring. Voor het eerst sinds lang viel de balans tussen inkomsten en uitgaven licht negatief uit en keek de Kring aan tegen een zeer beperkt verlies van enkele honderden euro's. Verwonderlijk was dit niet omdat net als in 2009, de Kring verstoken bleef van de toch wel aanzienlijke subsidie van 3.000 euro van de Vlaamse Gemeenschap. De verzendingskosten voor het *Mededelingenblad* en de *Handelingen* liepen gestaag op en afgezien hiervan investeerde de Kring in het realiseren van een eigen website. De financiële toestand blijft zeer gezond, dankzij het spaarzame beleid van de voorbije jaren. De lidmaatschapsbijdragen bleven ongewijzigd. Daarop werden de rekeningen, conform de statuten, goedgekeurd door de leden en werd er kwijting gegeven aan de Penningmeester en aan de Bestuurders. De Voorzitter dankte daarop eenieder persoonlijk, zowel de bestuursleden als alle vrijwilligers, die zich in de loop van 2009 op één of andere manier heeft ingezet om de goede werking van de Kring te bestendigen en te verbeteren. Het is immers door hun inzet en engagement dat de Kring blijft voortbestaan.

De Voorzitter bracht vervolgens namens het Bestuur speciaal hulde aan Maurits DELBAERE s.J., die gedurende vele jaren de Kring heeft vertegenwoordigd bij de Stedelijke Commissie voor Monumentenzorg (SCM). Op de vergadering van de SCM van 10 juni 2009 had hij zijn ontslag aangekondigd omwille van zijn hoge leeftijd. Maurits Delbaere was ook verschillende jaren ondervoorzitter en zelfs tijdelijk voorzitter van deze Commissie. Geregeld maakte hij het jaarverslag op van de activiteiten van de SCM voor ons jaarboek. De Voorzitter benadrukte dan ook dat de Kring Maurits Delbaere zeer erkentelijk is voor zijn jarenlange belangeloze inzet. In zijn plaats droeg het Bestuur Paul DELBAERE voor, niet omdat hij toevallig diens neef is, maar omdat hij als stadsgids en als voormalig secretaris van de Kring de perfecte kruising is van iemand met kennis van Mechelse zaken én met een groot hart voor de Kring.

Tot slot van de eigenlijke statutaire Algemene Vergadering presenteerde Els VAN DER JEUGHT de nieuwe *website* van de Kring. Zij ontving de opdracht van het Bestuur om een gebruiksvriendelijke en fraaie *site* op te bouwen. Nadat het Bestuur haar ontwerp had goedgekeurd, werd de *site* onmiddellijk na de voorstelling *online* geplaatst.

Het tweede luik van onze samenkomst was de lezing van Jo HAAZEN, stadsbeiaardier en directeur van de Koninklijke Beiaardschool “Jef Denyn” vzw, over het leven en werk van de eminente Mechelse beiaardier Staf Nees, die 45 jaar geleden overleed en wiens laatste leerling hij was. Jo Haazen schetste hierbij ook de evolutie van het beiaardspel en het beiaardonderricht tijdens de voorbije 500 jaar. Aansluitend kondigde ons medelid Michel LERICHE, die secretaris is van de Koninklijke Beiaardschool “Jef Denyn” vzw en de Koninklijke Vereniging voor Toren en Beiaard “Jef Denyn” vzw, het programma aan van het internationaal symposium “500 Jaar Beiaard”, waaraan de Kring trouwens haar medewerking verleende.

Afsluitend werd aan de leden van de Kring nog een receptie aangeboden in de historische kelder van het huis *De Clippel* aan de Korenmarkt 6, die ons medelid Luc MICHIELS hiervoor opnieuw heel bereidwillig ter beschikking had gesteld.

Op *zaterdag 20 februari 2010* in de namiddag nam architect en stedenbouwkundige Dan JONCKERS onze leden en heel wat genodigden mee op een rondleiding in het voormalige minderbroedersklooster aan de Karmelietenstraat, thans omgebouwd tot Patershof met Hotel Martin’s Patershof. Tijdens deze unieke rondleiding bezochten we plaatsen waar men als hotelganger nooit zou kunnen of mogen komen. Vooral de ingenieuze wijze waarop de metalen balkenconstructies voor het hotel in het kerkgebouw werden aangebracht en waarbij de bakstenen infrastructuur van de kerk intact werd gehouden, sprak tot ieders verbeelding.

Tijdens het weekend van *19-21 maart 2010* participeerde onze Kring aan het driedaags internationaal symposium “500 Jaar Beiaard”, dat plaatsvond in het Congres- en Erfgoedcentrum Lamot. In 2010 bestond de beiaard 500 jaar. De oudste vermelding van een beiaardklavier dateert immers uit 1510. Naast lezingen door gerenommeerde deskundigen uit binnen- en buitenland, werden beiaardconcerten gehouden.

In de leeszaal van het stadsarchief, op *dinsdag 27 april 2010*, vergastte Veerle PASHLEY onze leden op haar lezing *Het Oud Oefenplein te Mechelen. Een casestudie*. Spreekster, bachelor in de Orthopedagogie, master in de Criminologie en onderzoekster verbonden aan de Vakgroep Criminologie van de Vrije Universiteit Brussel, stelde in een overzichtelijke en duidelijke uiteenzetting haar onderzoek voor over deze wijk. Zij legde niet alleen de focus op de achtergrondgeschiedenis van de buurt, maar ook op de menswetenschappelijke analyse, gebaseerd op gegevens uit haar onderzoek in de periode 2008-2009. Hierbij ging spreekster dieper in op de huidige huisvestingsmalaise en de heersende samenlevingsproblematiek van het Oud Oefenplein, waarbij zij ook een aantal opbouwende adviezen meegaf.

Eveneens in de leeszaal van het stadsarchief gaf Greet GEYPEN, Mechels schepen van Openbare Werken en Landbouw, op *woensdag 26 mei 2010* een lezing over *Victor Van de Walle (1849-1926)*. Spreekster, die haar licentiaatsdiploma behaalde in Geschiedenis, met specialisatie Nieuwe Tijden aan de Gentse universiteit in 1999 en nadien nog Internationale Betrekkingen en Vergelijkende Politieke Wetenschappen in Louvain-la-Neuve studeerde, bestudeerde de geschiedenis van de Mechelse Liberale Partij in de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw. Victor Van de Walle was één van de prominentie liberale politici die in deze periode een lokaal mandaat combineerde en afwisselde met nationale politieke verantwoordelijkheid. Greet Geypen ging dieper in op de persoon van Victor Van de Walle en kaderde zijn politieke carrière in het bredere verhaal van de Liberale Partij in Mechelen. Traditioneel werd ook deze lezing afgesloten met een drankje.

Op *zaterdag 19 juni 2010* in de namiddag gaven Paul VAN SCHOORS en ikzelf een lezing in het Koetshuis van het Domein Roosendael bij Walem. Paul VAN SCHOORS, de voormalige beheerder van het domein en het jeugdverblijfcentrum, thans voorzitter van de Raad van Bestuur, gaf de lezing *Een wandeling doorheen de geschiedenis van de voormalige abdij van Roosendael*. Aansluitend daarop sprak ik over *De bewoners en bewoonsters van de voormalige abdij van Roosendael. Een virtuele kennismaking*. Deze activiteit werd bijgewoond door heel wat leden en genodigden onder wie E. Zr. Virginie Vanhaecke, diocesane zuster van Liefde van Overijse-Mechelen – de Mechelse Zusters van Liefde zijn a.h.w. de erfgenamen van de abdij van Roosendael – met enkele medezusters en E. Zr. Dr. Geertruida De Moor, die voor deze gelegenheid uit Nederland was afgereisd. Na de lezing werd de mogelijkheid geboden tot een rondwandeling op het domein en om na te praten in het Hoeveke.

Op *zaterdag 18 september 2010* nam onze Kring deel aan *UITkijker*, de cultuur- en vrijetijdsmarkt van *UIT in Mechelen*, die plaatsvond in het Cultuurcentrum.

Op *dinsdag 28 september 2010* gaf ons bestuurslid Marcel KOCKEN in de leeszaal van het stadsarchief een gesmaakte lezing over *Mechelen en de beginjaren van de spoorweg*. In mei 2010 was het exact 175 jaar geleden dat de eerste stoomtrein van Brussel naar Mechelen reed. Spreker dook in archieven en kronieken om na te gaan hoe de feestelijkheden in Mechelen op 5 mei 1835 verliepen. Hij vond ook sporen(!) van de eerste ongevallen met *Jan Vapeur*, zoals de Mechelaars al spoedig de trein noemden. Marcel KOCKEN grasduinde daarnaast in 19de eeuwse letterkundige werken en vond schitterende teksten over *den ijzeren weg*, onder meer van de hand van Guido Gezelle. Diane KOCKELKOREN las de citaten voor, die aansloten bij de uiteenzetting, van schrijvers en gedichten over treinen en treinreizen. De lezing werd ondersteund met een PowerPoint-presentatie van oude gravures, documenten, foto's en voorwerpen die verband hielden met de vroegste geschiedenis van de spoorwegen. De toehoorders kregen ook een idee van het toekomstige station aan de hand van enkele fraaie ontwerpschetsen. De lezing werd afgesloten met een kleine receptie.

Als smaakmaker voor deze lezing hadden enkele leden op *zaterdag 4 september 2010* in de namiddag reeds de tentoonstelling *Met de trein. 175 Jaar sporen* in de

Lamotsite bezocht, waar ons mederaadslid Bart STROOBANTS ons vergastte op een boeiende en deskundige rondleiding.

Op *dinsdag 26 oktober 2010* hield ons mederaadslid Jeroen VAN DER AUWERA in de leeszaal van het stadsarchief een lezing over het *Leven en werk van kunstenaar Gilbert Van Hool (1929-2003)*. De aanleiding voor zijn lezing was de aankondiging van de overzichtstentoonstelling van tekeningen en etsen van Gilbert Van Hool in het Jacob Smitsmuseum in Mol, die liep van 24 oktober tot 5 december 2010. Daarnaast heeft spreker in de loop van de jaren een tiental etsen van deze kunstenaar verzameld. Gilbert Van Hool, die van 1963 tot 1994 als leraar was verbonden aan de academie van Mechelen, is vooral bekend als graveur en aquarellist van figuren, naakten, stadsgezichten, landschappen en stillevens in een erg expressionistische stijl. Hij experimenteerde ook met abstractie. Na de tentoonstelling in 1995 in het toenmalige Cultureel Centrum Antoon Spinoy in Mechelen over *Vijf Mechelaars*, waarbij werk van Gilbert Van Hool werd tentoongesteld naast dat van Frans Walravens, Jean-Pierre Tuerlinckx, Leo Bosselaers en Frans Van den Brande, werd in Mechelen aan deze kunstenaar geen aandacht meer geschonken. De Mechelse musea beschikken zelfs over geen enkel werk van hem, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het Prentenkabinet in Brussel. Spreker illustreerde zijn lezing met heel wat afbeeldingen van tekeningen en etsen in een PowerPoint-presentatie. Deze gesmaakte lezing werd bijgewoond door heel wat leden en genodigden, onder wie de weduwe van de kunstenaar en zijn dochter alsook de curator van het Jacob Smitsmuseum.

Op *zaterdag 20 november 2010* organiseerde de Kring in de namiddag een bijkomende activiteit met een geleid bezoek aan de tentoonstelling *Gedrukte Stad* in het Schepenhuis. Goran PROOT, die postdoctoraal onderzoeker is aan de Universiteit Antwerpen en conservator Historische Collecties van de Antwerpse Universiteitsbibliotheek, gaf een boeiende inleiding op de tentoonstelling, die vooral opgebouwd werd met stukken uit de rijke verzameling oude drukken van het Mechelse Stadsarchief. Spreker schetste de evolutie van de boekdrukkunst in Mechelen vanaf de 16de eeuw, verwees naar enkele markante Mechelse boekdrukkers en -handelaars en illustreerde wie boeken bezat en waarom.

Op *dinsdag 30 november 2010* hielden in de leeszaal van het Stadsarchief twee sprekers een lezing over *Het Hof van Fontes. Bouwhistorisch onderzoek en de bewoningsgeschiedenis van een 16de eeuwse adellijke stadswoning in de Nonnenstraat*. Sandra DE CLERCQ, die licentiatie in de rechten en licentiate in de kunstgeschiedenis is, presenteerde een duidelijke synthese van haar bouwhistorisch onderzoek van dit *Hof*, dat zij uitvoerde in het kader van haar opleiding kunstgeschiedenis aan de Vrije Universiteit Brussel in 2008. Zij belichtte aan de hand van een mooie PowerPoint-presentatie de opeenvolgende bouwfases van het pand binnen het bouwblok tussen de Nonnenstraat en de Sint-Katelijnestraat. Spreekster vergeleek aan de hand van *in situ* bewaarde delen, zoals arduinen kolommen, de bouwstijl van het *Hof van Fontes* met o.a. deze van het paleis van Margareta van Oostenrijk. Aansluitend schetste Theo VAN ROY, licentiaat Toegepaste Economische Wetenschappen, licentiaat scheikunde en thans *general manager* van het marketing- en communicatiebureau Hits, gevestigd in het Grootmeesteressenhuis op de hoek van de Nonnenstraat en de Sint-Alexiusstraat, de opeenvolgende eigenaars en bewoners van het *Hof van Fontes*. Spreker is sedert vele jaren gepassioneerd door de

geschiedenis van Mechelen in het algemeen en de geschiedenis van het Begijnhof in het bijzonder. Hij toonde de nauwe verwantschappen aan tussen de opeenvolgende eigenaars en bewoners van het *Hof van Fontes*. Hij maakte ons ook deelgenoot van zijn recente ontdekking van de oorsprong van de benaming van dit hof: zij verwijst namelijk naar het Noord-Franse plaatsje *Fontaine* in de omgeving van Hesdin, waar één van de eigenaars van afkomstig was.

Van vrijdag 17 tot en met zondag 19 december 2010 verleende de Kring traditioneel zijn logistieke medewerking aan de organisatie van de Internationale Antiquaren-(boeken)beurs, die voor de negentiende maal plaatsvond in het Cultuurcentrum Mechelen aan de Minderbroedersgang, een initiatief van ons medelid Jacques GARCIA. Achttien leden van de Kring verzorgden de balie aan de inkom. Ook heel wat leden van de Kring bezochten deze beurs, die ondanks de winterse weersomstandigheden opnieuw succes kende.

Buiten al deze activiteiten bood de Kring in 2010 aan zijn leden nog meer aan. Het *Mededelingenblad* van de Kring, dat is uitgegroeid tot een volwaardig ledentijdschrift, kende zijn 41ste jaargang. Het verscheen opnieuw vier maal met, naast mededelingen en aankondigingen, ook bijdragen die niet onmiddellijk pasten in de *Handelingen*. Zo publiceerde Marcel KOCKEN over *Siamese tweelingen in Mechelen* en over *Een gedachtenisprentje voor een 18de-eeuwse eerste communicant* en gaf hij *Een kijkje in de Middeleeuwse Mechelse administratie*. Marcel Kocken vertelde daarnaast over *Vakantie vóór zestig jaar* en over *Herinneringen in de marge van amnestie en Koningskwestie*. Eerwaarde Zuster Dr. Geertruida DE MOOR schetste *De relatie tussen Mechelen en het Antwerpse klooster Facons*. Ikzelf schreef een bijdrage over *Een klok met een wanklank* en *Nieuwe biografische gegevens over de Mechelse schrijnwerker Anthonis Guens (°ca. 1585) en zijn koorgestoelte met een "thuijn" voor de Sint-Katelijnekerk in 1619*.

Al deze bijdragen en de aankondigingen van onze activiteiten verschenen ook op onze nieuwe website www.oudheidkundigekring.be/mechelen, die na een half jaar door ca. 400 unieke bezoekers per maand wordt bezocht. Net als het *Mededelingenblad* wil de website een forumfunctie vervullen en kondigden wij activiteiten aan waarmee onze Kring op één of andere manier een nauwe band heeft. Via de website deelden wij volgende activiteiten mee:

- de tentoonstelling van het postume tekenwerk van wijlen ons medelid Stef BINST in de Permekebibliotheek in Antwerpen, die liep van 4 tot 28 februari 2010 en vervolgens in de Mechelse stadsbibliotheek van 1 juni tot 30 juni 2010;
- de boekvoorstelling en de lezing op 20 juni 2010, georganiseerd door de Davidsfonds Uitgeverij en de Koninklijke Vereniging voor Toren en Beiaard "Jef Denyn" vzw, van *Zingend brons. 500 Jaar beiaardmuziek in de Lage Landen en de Nieuwe Wereld* door Luc ROMBOUTS. De inleidende toespraak werd gegeven door ons medelid Luc VAN DEN BRANDE, gewezen Minister-president van de Vlaams regering.

- de *Wandeling langs Mechelse vlieten*, georganiseerd door Erf en Heem, de heemkundige kring van Sint-Katelijne-Waver;
- de tentoonstelling *Mechelse koekoek in Mechels water* in Galerij CG van ons medelid Marie-Louise GROUWET-VERVLIET aan de Sint-Jansstraat, 9, die liep van 1 oktober tot 19 december 2010;
- het *16de Laureatenconcert* in de Stadsschouwburg georganiseerd door het Willemsfonds afdeling Mechelen en de Vrienden van het Conservatorium, dat plaatsvond op zaterdag 16 oktober 2010;
- het huldeconcert aan wijlen ons medelid Peter CABUS (1923-2000) op zondag 28 november 2010 in het Cultuurcentrum, georganiseerd i.s.m. het Festival van Vlaanderen – afdeling Mechelen en de Vrienden van het Conservatorium.

Onze Kring verwelkomde in 2010 zestien nieuwe leden.

In het voorbije jaar vernamen we het overlijden van de volgende trouwe leden: Jean BRUSSELMANS, lid van de Kring sinds 1967, Gustaaf Jérôme HUYGHEBAERT (1968), Hector ROMBAUT (1966), Frans VERMOORTELT (1980-2001) en Adolf MONBALLIEU, lid van de Kring sinds 1953, ondervoorzitter van 1972 tot 1980 en raadslid van 1981 tot 1991. In dit deel van de *Handelingen* wordt aan deze laatste een *in memoriam* gewijd. Het Bestuur betuigde namens de Kring zijn oprechte deelneming aan de getroffen familieleden.

Na méér dan 8 jaar voorzittersschap heeft Dr. Paul DE Win op 3 augustus 2010 het Bestuur gevraagd om in zijn opvolging te voorzien. Andere verantwoordelijkheden en verplichtingen drongen zich aan hem op. Het Bestuur respecteerde zijn beslissing en uitte onmiddellijk zijn dankbaarheid voor het immense werk dat hij voor onze Kring in al die jaren heeft geleverd. Dr. Paul De Win bracht als voorzitter een aantal belangrijke vernieuwingen aan, waardoor de Kring met vol enthousiasme de 21ste eeuw kon binnenstappen. Het Bestuur verkoos op 8 september 2010 met unanimité Lic. Herwig DE LANNOY als nieuwe voorzitter. Het Bestuur aanvaardde de kandidatuur als bestuurslid van Lic. Willy VAN DE VIJVER, hoofdarchivaris van de stad Mechelen. Dr. Raphaël DE SMEDT, eerste ondervoorzitter van de Kring, zal het voorzittersschap waarnemen tot de dag van de Algemene Vergadering op *zaterdag 29 januari 2011*.

De Kring is door de Provincie Antwerpen erkend als culturele organisator en wordt erdoor gesubsidieerd. De Kring wordt ook door de Stad Mechelen gesubsidieerd en kan regelmatig op haar logistieke ondersteuning een beroep doen. Het Bestuur zijn deze bestuurlijke overheden en hun medewerkers, met name deze van het Stadsarchief Mechelen, erkentelijk voor hun inzet voor de Kring.

Mechelen, 31 december 2010

De Secretaris,
François VAN DER JEUGHT